

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BIH

Br: 01-50-1-027-2-1/18

Sarajevo, 09.05.2018.g.

**PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BIH
PREDSTAVNIČKI DOM
71000 Sarajevo
Trg BiH 1.**

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRISTUPLJENO: 17.05.2018			
Šifra izdavanja dokumenta	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloge
01-50-1-15-50/17			
01-50-18-122/18			

PREDMET: Dostavljanje Izvještaja – detaljne analiza rada Izvozno kreditne agencije Bosne i Hercegovine s posebnim naglaskom na poslovanje s « Unis » - fabrikom cijevi Derventa, s prijedlogom mjera za rješavanje problema u radu ove agencije

Veza:

- Zaključak Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH broj: 01-50-1-15-50/17 od 26.7.2017.g

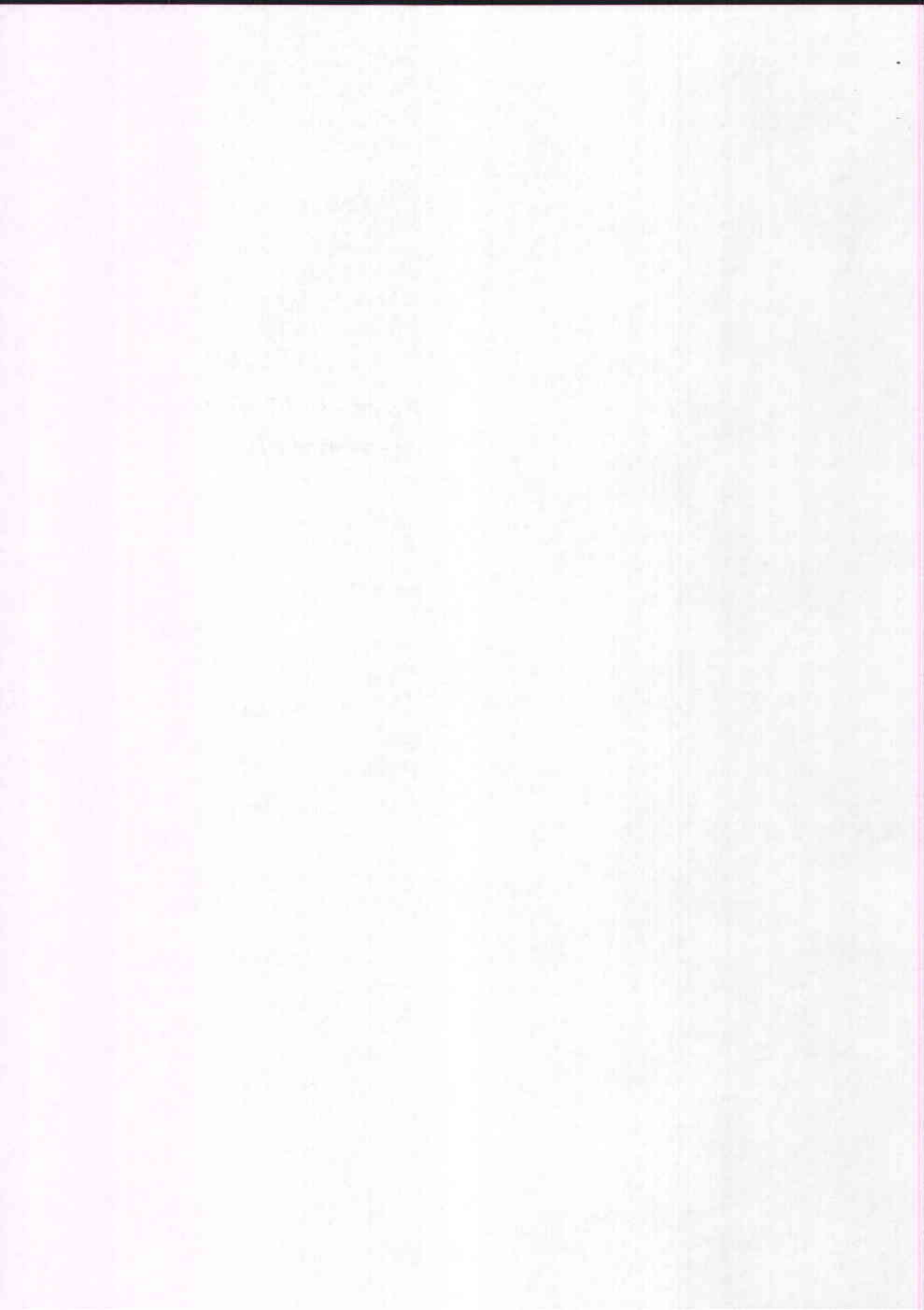
Poštovani,

U vezi sa Zaključkom Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, sa 50. sjednice održane 26.7.2017.g., broj: 01-50-1-15-50/17 od 26.7.2017.g., dostavljamo predmetni Izvještaj.

S poštovanjem,

Predsjedavajuća
Upravnog odbora
Mirjana Vučić
Mirjana Vučić

Sarajevo, Hamdije Čemerlića 2/18 Tel: +387 (33) 720-140; Fax: 720-148
Podružnica: Banja Luka, Veseleina Masleše 1, Tel/Fax: +387 (51) 220-120
Podružnica: Mostar, Ante Starčevića bb, 88000 Mostar
Registarski broj: 08-07-9-01/07, Ministarstvo pravde BiH
Transakcijski račun: 1020500000112227, UNION BANK dd Sarajevo
Transakcijski račun: 1540012000608674, INTESA SANPAOLO Banka dd Sarajevo
Transakcijski račun: 1610000100180059 RAIFFEISEN BANK BH dd Sarajevo
Identifikacijski porezni broj: 4201239660002

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BiH

Informacija o stanju u Izvozno kreditnoj agenciji BiH (IGA) i prijedlog mjera

UVOD

Na 50. sjednici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, održane 26.7.2017. godine, donešeni su slijedeći zaključci:

1. „Ističemo evidentnu potrebu i važnost daljnjeg postojanja Izvozno-kreditne agencije Bosne i Hercegovine za kvalitetnu podršku bh. izvoznicima,
2. Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine traži od Upravnog odbora Izvozno-kreditne agencije Bosne i Hercegovine:
 - podnošenje detaljnog dodatnog izvješća Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, s prijedlogom mjera za daljnji rad u pogledu odabira optimalnog organizacijskog rješenja, potrebnih izmjena zakonskih i podzakonskih akata, te utvrđivanja prava i obaveza osnivača,
 - praćenje stanja sudskih procesa, s posebnim osvrtom na poslovanje i trenutačno stanje u vezi s Unisom-fabrikom cijevi iz Dervente i informiranje o tome nadležne institucije.
3. Ističemo da je Vijeće ministara Bosne i Hercegovine u svim sazivima od osnivanja Izvozno-kreditne agencije Bosne i Hercegovine odgovorno za to što nije konstituirano Međuministarsko vijeće (članak 15. Zakona o Izvozno-kreditnoj agenciji BiH), a što je znatno utjecalo na nedovoljan nadzor u poslovanju i probleme u funkcioniranju Izvozno-kreditne agencije Bosne i Hercegovine.,
4. Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine traži od Vijeća ministara Bosne i Hercegovine:
 - detaljnu analizu rada Izvozno-kreditne agencije Bosne i Hercegovine, s posebnim naglaskom na poslovanje s Unisom-fabrikom cijevi iz Dervente u okolnostima nastalim usvajanjem plana finansijskog i operativnog restrukturiranja Unisa,
 - žurno imenovanje Upravnog odbora Izvozno-kreditne agencije Bosne i Hercegovine,
 - žurno donošenje konačne odluke u pogledu određivanja optimalnog rješenja za budući rad Izvozno-kreditne agencije Bosne i Hercegovine,
5. Ističemo da Izvozno-kreditna agencija Bosne i Hercegovine, nije u cijelosti djelovala sukladno Zakonu o Izvozno-kreditnoj agenciji BiH. Postoje ozbiljne sumnje u nezakonito poslovanje Unisa -fabrike cijevi iz Dervente prilikom uvoza 65.000 tona repromaterijala radi prerade za daljnji izvoz, koji nikada nije realiziran, te da Uprava za neizravno oporezivanje BiH nije zakonito postupala u slučaju praćenja uvoza repromateijala, razduživanja PDV-a i izvoza gotovih proizvoda Unisa-fabrike cijevi iz Dervente.

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BiH

6. Jedan primjerak ovog izvješća treba dostaviti Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine.“

I. Na 32. sjednici Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, održane 28.9.2017. godine:

1. „Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH ističe značaj i potrebu postojanja te transparentnog i zakonitog djelovanja Izvozno-kreditne agencije BiH radi kvalitetne podrške bosanskohercegovačkim izvoznicima.
2. Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH traži od Vijeća ministara BiH:
 - detaljnu analizu rada Izvozno-kreditne agencije BiH, s posebnim naglaskom na poslovanje s UNIS *fabrikom cijevi Derventa*,
 - hitno donošenje konačne odluke u pogledu definiranja optimalnog rješenja za budući rad IGA-e.
3. Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH traži od Upravnog odbora i rukovodstva Izvozno-kreditne agencije BiH da prati stanje sudskih postupaka u vezi s poslovanjem i izdanim garancijama IGA-e i da o tome redovno izvješćuje nadležne institucije.
4. Iz sadržaja Izvješća vidljivo je da Izvozno-kreditna agencija BiH nije djelovala u cijelosti sukladno Zakonu o Izvozno-kreditnoj agenciji BiH. Postoji osnova za opravdanu sumnju i nezakonito poslovanje UNIS *fabrike cijevi Derventa* prilikom uvoza 65.000 tona repromaterijala radi prerade za daljnji izvoz, koji nikada nije realiziran. Istodobno, Uprava za neizravno oporezivanje BiH nije postupila sukladno zakonu u slučaju praćenja uvoza repromateijala, razduživanja PDV-a i izvoza gotovih proizvoda Unis *fabrike cijevi Derventa* iz navedenih razloga. Izvješće o radu Upravnog odbora Izvozno-kreditne agencije BiH potrebno je dostaviti Tužiteljstvu BiH.“

II. Na 118. sjednici Vijeća ministara BiH, održanoj 28.9.2017. godine:

- „Zadužen je Upravni odbor Izvozno-kreditne agencije Bosne i Hercegovine da pripremi i Vijeću ministara dostavi detaljnu analizu rada Izvozno-kreditne agencije Bosne i Hercegovine, s posebnim naglaskom na poslovanje s „Unisom“ - Fabrikom cijevi Derventa, s prijedlogom mjera za rješavanje problema u radu ove agencije.
- Zadužena je Izvozno-kreditna agencija Bosne i Hercegovine da Izvješće o radu Upravnog odbora Izvozno-kreditne agencije Bosne i Hercegovine dostavi Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine“

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BiH

Zaključkom Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH broj: 01-50-1-15-50/17 od 26.07.2017. godine, te zaključkom Doma naroda broj: 02-50-6-16-32/17 od 28.09.2017. godine istaknut je značaj i potreba postojanja, te transparentnog i zakonitog djelovanja izvozno-kreditne agencije radi kvalitetne podrške bosansko-hercegovačkim izvozniciima.

Zaključcima se traži od rukovodstva i Upravnog odbora IGA-e podnošenje detaljnog izvještaja o stanju u IGA-i sa prijedlogom mjera za dalji rad IGA-e.

Isto tako, u zaključcima je navedena potreba formiranja međuministarskog vijeća radi kvalitetnijeg nadzora poslovanja i rješavanja problema u radu IGA-e.

Takođe je istaknuta potreba imenovanja novog Upravnog odbora IGA, jer je postojećem istekao mandat. Zaključak vezan za imenovanje Upravnog odbora je proveden i u augustu 2017. godine je imenovan novi Upravni odbor IGA-e koji je počeo sa radom.

Prema usvojenim zaključcima Zastupničkoga doma Parlamentarne skupštine BiH i Doma naroda da se Izvještaj o radu Upravnog odbora za 2016. godinu dostavi Tužilaštvu BiH se postupilo i isti je dostavljen Tužilaštvu BiH.

IGA je nastavila sa poslovanjem u toku 2017. godine suočavajući se sa dva problema koji ugrožavaju egzistenciju IGA-e, ali i svih transakcija koje su toku:

- **Sudski sporovi protiv IGA-e pokrenuti u BiH.** Protiv IGA-e su pokrenuti sudski sporovi zbog neplaćanja pozvanih garancija za UNIS FC Derventa od strane Bobar Banke AD Bjeljina (u stečaju), Banke Srpske AD Banja Luka (u stečaju), Nove Banke AD Banja Luka, Prvi Faktor Sarajevo (u likvidaciji), te Raiffeisen Bank International AG Beč. U svim postupcima su donesene prvostepene presude protiv IGA,-e na što se IGA žalila i postupak je nastavljen na drugostepenom sudu. U slučaju potvrđivanja prvostepene presude protiv IGA-e i donošenja izvršne presude, računi IGA-e će biti blokirani i biće onemogućen dalji rad IGA-e. To će onemogućiti praćenje i postojećih transakcija IGA-e te će ugroziti preuzete obaveze po garancijama i preuzetim policama osiguranja koje su trenutno aktivne.
- **Nemogućnost izlaska na međunarodno tržište.** IGA kao izvozno-kreditna agencija države je usmjerena na rad sa međunarodnim finansijskim institucijama, prije svega bankama i osiguravajućim kućama ali i drugim izvozno-kreditnim agencijama i EXIM bankama kako bi bila u mogućnosti pružati kvalitetnu uslugu izvozniciima. U zadnje 4 godine, zbog neriješenog problema sa garancijama izdatim za UNIS, IGA nije u mogućnosti naći reosiguravatelja za portfolio osiguranja niti izdati garanciju prema ino-korisniku, čak ni kada je ista pokrivena 100% sa depozitom.

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BiH

1. Informacija o stanju u IGA-i

Izvozno kreditna agencija BiH je u toku 2017. godine, kao i tri prethodne godine, obavljala aktivnosti u cilju održavanja postojećih poslovnih aktivnosti. Aktivnosti koje je IGA obavljala u predmetnom periodu bile su iz domena osiguranja, garancija i faktoringa, koje su smanjenog intenziteta u uslovima nepostojanja ugovora o reosiguranju i nemogućnosti izdavanja garancija bez 100%-tnog cash pokrića. U svom poslovanju IGA ima konzervativan pristup zbog ograničenih raspoloživih sredstava. Takođe, u situaciji u kojoj se nalazi, IGA nije u mogućnosti raditi sa komercijalnim bankarskim sektorom, sa izuzetkom Union Banke dd preko koje jedino može obavljati transakcije.

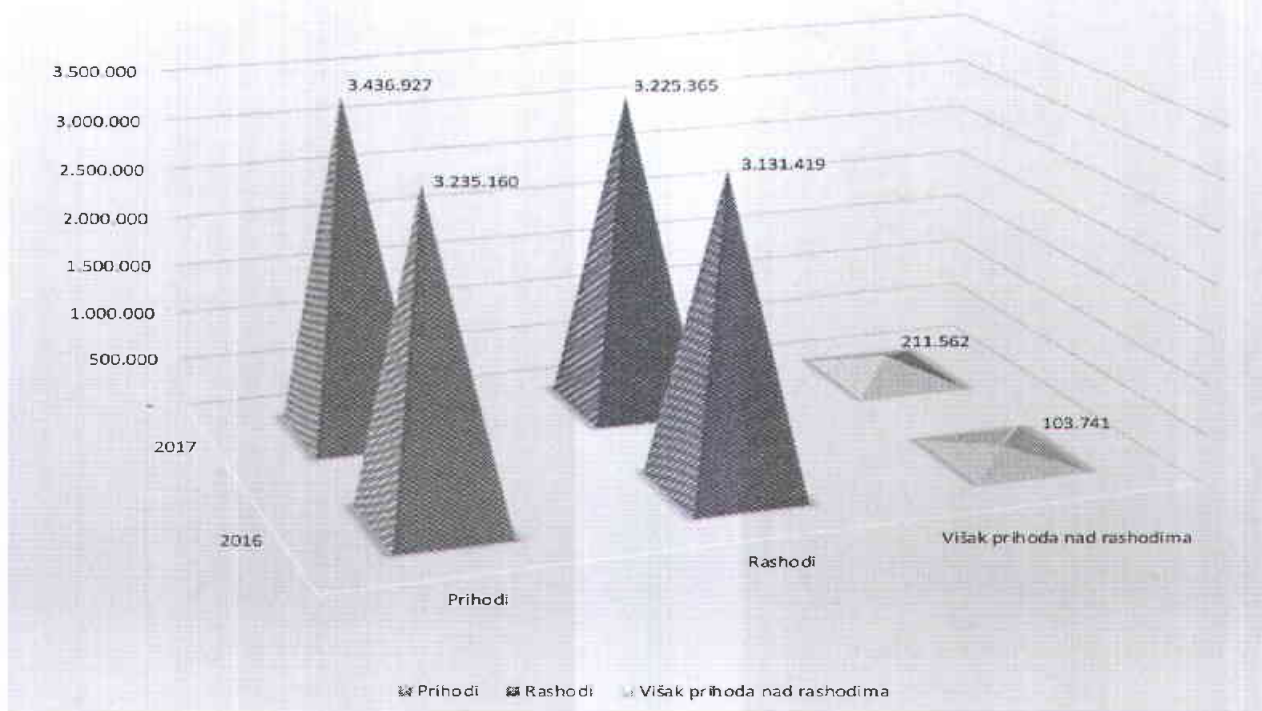
I pored pomenutih poteškoća u radu, IGA je i u 2017. godini bila u mogućnosti da se samofinansira, da operativne troškove pokriva iz operativnih prihoda i da pri tome ostvari višak prihoda nad rashodima.

U toku 2017. godine IGA je obavljanjem djelatnosti ostvarila ukupan prihod u iznosu od 3.436.927 KM, što je u odnosu na isti period prethodne godine povećanje za 201.767 KM ili 6,2 %. U posmatranom obračunskom periodu, najveći prihodi su prihodi od vlastite aktivnosti, u iznosu od 2.261.891 KM, što je 65,8 % ukupnog prihoda.

Na drugom mjestu po veličini su ostali prihodi, iskazani u iznosu od 1.175.036 KM, što je 34,2 % ukupnog prihoda.

Uprkos navedenim poteškoćama u radu, IGA je u 2017. godini ostvarila prihode veće od operativnih rashoda.

Proizvod	Realizacija 2017
Pozajmice i krediti	17.566.749,00
Factoring	4.001.213,00
Garancije	3.317.440,59
Osiguranje	72.413190,67

U toku 2017. godine nastavljene su aktivnosti na zaštiti imovine agencije, aktivnosti vezano za proces restrukturiranja UNIS-a na sudu u Doboju, s ciljem postizanja ugovora o reprogramu s kreditorima UNIS-a. Menadžment i Upravni odbor IGA-e je prisustvovao sjednicama Istražne komisije koju je formirao Zastupnički dom Parlamentarne skupštine, te pripremao tražene informacije. Istražna komisija za utvrđivanje stanja u Izvozno-kreditnoj agenciji je dostavila svoj izvještaj Zastupničkom domu Parlamenta BiH u 6. mjesecu 2017. godine, koji se razmatrao na 50. sjednici Zastupničkog doma, te su usvojeni zaključci navedeni u uvodu ove informacije.

Sudski postupci (tužbe) pokrenuti protiv IGA-e od strane Bobar Banke AD Bjeljina u likvidaciji, Banke Srpske AD Banja Luka u likvidaciji, Prvi Faktor Sarajevo u likvidaciji, te Nove banke AD Banja Luka i Raiffeisen Bank International Beč, po osnovu izdatih garancija za UNIS, te tužbe pokrenute protiv IGA-e od strane Kotex Osijek po osnovu izdatih garancija za Hidrogradnju dd Sarajevo, ugrožavaju nastavak poslovanja IGA-e. Naime, u ovim postupcima su donesene prvostepene presude u korist tužitelja i predmeti se sada nalaze na drugostepenom sudu, a nakon što je IGA uložila žalbe na donesene presude. U sve navedene postupke se uključio i UNIS/Hidrogradnja kao „mješač“ na strani IGA-e, a bazirano na postignutom sporazumu vezano za reprogram kreditnih obaveza i odobrene procese finansijskog i operativnog restrukturiranja UNIS-a.

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BiH

Međutim, u slučaju potvrđivanja prvostepenih presuda od strane Kantonalnog (drugostepenog suda) protiv IGA-e, računi IGA-e će biti blokirani izvršnim presudama što će ugroziti sve tekuće poslove i onemogućiti nastavak rada IGA-e.

IGA konstantno prima zahtjeve za podrškom od izvoznika i njihovih poslovnih banka, ali uglavnom nije u mogućnosti pozitivno odgovoriti na njih zbog ograničenih vlastitih kapaciteta, ali i zbog nemogućnosti izlaska na međunarodno finansijsko tržište, a usljed neriješenih pitanja vezano za status IGA-e nakon pozvanih garancija za UNIS. Zahtjevi dolaze uglavnom od izvoznih kompanija metaloprerađivačke, drvoprerađivačke, hemijske i namjenske proizvodnje, građevinarstva, te energetskih projekata i projekata poljoprivrede na koje IGA nije mogla pozitivno odgovoriti, zbog veličine projekta, ali i zbog trenutne nemogućnosti izlaska IGA-e na međunarodno finansijsko tržište.

U toku 2017. godine IGA je dobila zahtjeve za podršku od Vanjskotrgovinske komore i entitetskih gospodarskih/privrednih komora, koji kao reprezentativni predstavnici privrede, izražavaju naglašenu potrebu za adekvatnim funkcioniranjem IGA-e. Takođe, Izvozno vijeće BiH je iskazalo potrebu za uslugama koje pruža IGA i o tome obavijestilo Vijeće ministara BiH.

1.1 Proces restrukturiranja Unis FC Derventa

U 9. mjesecu 2016. godine u UNIS-u je pokrenut **proces restrukturiranja** i u skladu s tim je 25.01.2017. objavljena Tabela prijavljenih potraživanja u kojoj je IGA-i priznato ukupno potraživanje u iznosu od 195.327.676,00 KM. Nakon toga je UNIS nadležnom sudu dostavio Plan finansijskog i operativnog restrukturiranja, kojim su obuhvaćena sva utvrđena i osporena potraživanja prema navedenoj Tabeli. Okružni sud u Doboju je zakazao ročište za raspravljanje i glasanje o Planu finansijskog i operativnog restrukturiranja UNIS-a za 16.03.2017. IGA je glasala za predloženi Plan nakon što je UNIS obezbijedio mjenice koje imaju karakter izvršne isprave od povezanog pravnog lica iz Makedonije, Balkan Metala Skopje, preko kojeg bi trebalo da se vrše nabavke repromaterijala za UNIS u periodu reprograma kredita, a koje služe kao pokriće za garancije koje je IGA izdala domaćim kreditorima UNIS-a obzirom da isti nisu prihvatili Plan restrukturiranja, te se kod njih ne može aktivirati institut „prenova“. Sud je donio Rješenje o stupanju na snagu Plana operativnog i finansijskog restrukturiranja koje je objavljeno u Službenom glsniku Republike Srpske broj: 47/17 (oglasni dio).

Rješenje suda u Doboju o prihvatanju Plana restrukturiranja je postalo pravosnažno 22.08.2017. tako da počinju preuzete obaveze UNIS-a prema usvojenom Planu prema svim kreditorima, onima koji su prihvatili Plan, ali i onim kreditorima koji nisu prihvatili Plan restrukturiranja.

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BiH

Prema tački III Rješenja o usvajanju Plana, izričito je navedeno da utvrđena potraživanja povjerilaca koji su glasali za Plan treba da budu isplaćena “u rokovima i ratama kako je to navedeno u Planu.” Dakle, pošto je IGA glasala za Plan, prema odredbama rješenja, prva rata glavnice i kamata za IGA-u je dospjela u toku 2017. godine, kao i dug prema ino-kreditorima kojima je IGA izdala garancije.

U tački IV izreke rješenja je navedeno da potraživanja povjerilaca koji su glasali protiv Plana dospijevaju u roku od 2 godine od dana pravomoćnosti tog rješenja. Protiv Plana su glasale Bobar banka, Banka Srpske, Prvi Faktor i Nova Banka koje vode sudske procese protiv IGA-e i koje su se izjasnile protiv mješanja UNIS-a u pomenute sudske procese.

Naime, UNIS je podnio podneske “umješača” Opštinskom sudu u Sarajevu, koji se odnose na izjave o stupanju UNIS FC Derventa u parnice na strani IGA-e, a u kojima je IGA tužena strana za obaveze po izdatim garancijama za UNIS. Podnesci se odnose na parnice po tužbama: Raiffeisen Bank International AG Beč, Nova banka AD Banja Luka, Banka Srpske AD Banja Luka u stečaju, Bobar Banka AD Bjeljina u stečaju, i Prvi Faktor dd Sarajevo u likvidaciji.

I pored toga što je IGA u stalnoj komunikaciji sa UNIS-om i konstantno upućuje dopise opomene i urgencije za izmirenje obaveza UNISa prema IGA-i prema usvojenom Planu restrukturiranja do isplate nije došlo. Odgovor UNIS-a je da su u toku pregovori sa dobavljačem sirovina, te da će proizvodnja početi u 6.mjesecu 2018. godine nakon čega se može očekivati početak isplata prema kreditorima i IGA-i.

Zakon o stečaju RS ne sadrži odredbe o tome šta se dešava ukoliko dužnik ne izmiruje svoje obaveze utvrđene Planom. Zakon ne predviđa da sud vrši bilo kakvu kontrolu ili praćenje dužnika u periodu restrukturiranja.

Sa druge strane, ne postoji mehanizam kojim bi se kontrolisalo da li se povjerioci namiruju, da li se oni ravnomjerno namiruju ili se preostala imovina izvlači iz društva. Takođe, Zakon o stečaju RS sadrži odredbe da u slučaju otvaranja stečaja, povjerioci koji su u potpunosti ili djelimično namireni u postupku restrukturiranja ne moraju da vraćaju ono što su primili.

Ukoliko se ne počne sa realizacijom Plana restrukturiranja, ostaje jedina mogućnost da IGA traži da se nastavi stečajni postupak, iz kojeg su veoma male mogućnosti za namirenje duga za IGA-u, ali i za kreditore kojima su izdate garancije.

IGA je pokrenula tužbu po osnovu korporativnih garancija koje posjeduje, izdatih od strane „Luka Šamac“ i „Balkan Steel“ Lihtenštajn, kao instrument obezbjeđenja za izmirenje obaveza UNIS-a. Sudski procesi se vode odvojeno. Oba garanta su priznala dug po garanciji, ali su se pozvali na Plan restrukturiranja i obaveze UNIS-a.

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BiH

U skladu s gore navedenim, IGA ima dvije opcije zavisno u kom smjeru će se kretati ostvarivanje Plana restrukturiranja:

- a) Ukoliko UNIS počne sa isplatom obaveza preuzetih planom prema domaćim i ino-kreditorima, IGA će se pozvati na institut „prenova“ tj. prema članu 348. Zakona o obligacionim odnosima FBiH i RS: *“(1) Obaveza prestaje ako se povjerilac i dužnik saglase da postojeću obavezu zamjene novom, i ako nova obaveza ima različit predmet ili različit pravni osnov.”*, te članu 350.: *“(1) Ugovorom o prenovu ranija obaveza prestaje, i nova nastaje. (2) Sa ranijom obavezom prestaju i zaloga i jemstvo, izuzev ako je sa jemcem ili zalogodavcem drugačije ugovoreno. (3) Isto važi i za ostala sporedna prava koja su bila vezana za raniju obavezu.”*. Obzirom da su ino-kreditori potpisali ugovor o restrukturiranju obaveza, može se smatrati da se radi o novoj obavezi, sa novim jemstvima, te da je obaveza po ugovorima o garancijama prestala da važi.
- b) Ukoliko UNIS ne bude poštovao odredbe Plana o restrukturiranju, izvjesno je da će se otvoriti stečaj nad kompanijom sa vrlo malim šansama za namirenje kreditora, kao i IGA-e. Obaveze IGA-e prema izdatim garancijama ostaju na snazi, te se u tom slučaju može ići u restrukturiranje IGA-e koje bi podrazumjevalo pregovore sa kreditorima o otpisu dijela potraživanja ili nekom drugom rješenju. S obzirom da je IGA osnovana i posluje u skladu sa Zakonom o osnivanju IGA-e i da se na nju ne odnose entitetski zakoni o stečaju, u ovom slučaju biće potrebno donijeti odluku o restrukturiranju IGA-e ili likvidaciji IGA-e, što je moguće jedino kroz izmjene Zakona o IGA-i ili donošenjem novog zakona o izvozno-kreditnoj agenciji kojim se postojeći stavlja van snage.

1.2. Tužbe

IGA vodi sudske postupke za naplatu potraživanja po kreditima iz Ugovora o učestvovanju (iz vremena kada je IGA bila jedinica za implementaciju projekta Svjetske banke), u kojim IGA nastupa zajedno sa poslovnom bankom u istom postupku. Ovi postupci se vode u saradnji sa komercijalnom bankom koja je učestvovala u finansiranju, te se usaglašavaju stavovi i pravne radnje prema sudovima koji vode određeni zajednički postupak naplate po kreditu plasiranom prema odredbama spomenutog ugovora (npr.: Vitex, Agrokomec, Unis Utl, Konles isl.). Ovi predmeti se vode dugo godina uz prethodne konsultacije banke prema dužniku, a kasnije prema postupajućem sudu, u smislu iznalaska naboljeg mogućeg načina zaštite interesa IGA-e.

Postupak stečaja traje izrazito dugo, zbog prakse rada sudova i stečajnih upravitelja, te je najčešće ishod neizvjestan.

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BiH

Najnoviji slučaj je stečaj dužnika: HIDROGRADNJA, koji je u fazi ispitivanja prijava potraživanja, ali ta (ispitna) faza će potrajati duži period u vidu razmatranja i izjašnjavanja o istim. Ovo je, do sada, jedan od najobimnijih stečajnih postupaka - u smislu obima pristiglih prijava (oko hiljadu), a da je samo jedan mali dio, od strane stečajnog upravitelja razmotren i prezentiran na prvom ročištu. Stoga, ispitno ročište će se, očito, morati odvijati u više faza. IGA je u odboru povjerilaca po osnovu kredita i izdatih garancija.

Praksa iz predhodnog perioda se nastavlja i u 2018. godini, sa ciljem da se oteža postupak naplate u prinudnom postupku (izvršni sudski postupak), kao što je slučaj sa npr. PIMS Sarajevo i Barpeh Čitluk, gdje su donešene presude u korist IGA-e. Naime, sve je češća praksa da dužnik osporava zahtjeve IGA-e, te se običan postupak izvršenja, umjesto da se rješava po načelu hitnosti, prebaci na rješavanja drugom nadležnom sudu, pa se izvršenje odlaže do okončanja postupka po donošenju (pravosnažne) odluke suda koji odlučuje o žalbama/prigovorima dužnika.

U pogledu mogućnosti naplate od inostranih dužnika (Balkan Steel Lihtenštajn u procesu protiv UNIS FC Derventa), je uključeno ino-pravosuđe uz zastupanje IGA-e, preko zastupnika ovlaštenih za rad i zastupanje na području države u kojoj se postupak vodi. Ovi postupci su u većoj mjeri opterećeni potrebom uključivanja dodatnih nadležnih ministarstava, načinom uručivanja tužbe, a što dodatno doprinosi odugovlačenju postupka naplate ili stečajnog postupka.

Prethodna pojašnjenja su samo kratak prikaz realnih pokazatelja dešavanja i problema sa kojim se susreće IGA u postupku pokušaja sudske naplate dosuđenih potraživanja, a koja su prikazana kroz tabele razvrstane prema vrsti sudskog predmeta.

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BiH

TUŽBE KOJE JE IGA PODNIJELA PROTIV KLIJENATA ZBOG DUGA			
	DUŽNIK	VRIJEDNOST PREDMETA	STANJE PREDMETA
1.	VITEX, Visoko	639.079,21 KM	Postupak u toku
2.	AGROKOMERC, Velika Kladuša	600.000 KM	Postupak u toku
3.	SCB, Jajce	89.488,96 KM	Zaključak suda za nastavak izvršnog postupka
4.	ZZ MAOČA Maoča (BOSNAPLOD)	4.718.245,82 KM	Postupak u toku
5.	BARPEH, Čitluk	2.250.533,92 KM	Rješenje o izvršenju u korist IGA-e
6.	PIMS, jamac : Pačak Ljerka	13.502.100,17 KM	Rješenje o izvršenju u korist IGA-e
7.	GRAFOPAK, Gračanica	286.637,86 KM	Rješenje o izvršenju u korist IGA-e
8.	UNIS UTL, Višegrad	150.000,00KM	Stečaj u toku
9.	KONLES, Lukavac	126.019,71KM	Stečaj u toku
10.	LIVNICA ČELIKA, Tuzla	601.038,41KM	Naplaćen dio, stečaj u toku
11.	“OŠTRELJ”, B. Petrovac (KRNJEUŠA)	704.910,66 KM	Iga naplatila iznos od 27.209KM, stečaj u toku
12.	BAJA COMPANY, Derventa	720.328,24 KM	Stečaj u toku
13.	HIDROGRADNJA, Sarajevo	7.390.318,22 KM	IGA je uključena u rad i odlučivanje Vjeća povjerilaca
14.	KONJUH, Živinice	7.965,71KM	Stečaj u toku
15.	UNIS Fabrika cijevi, Derventa	193.118.138,71KM	Rješenje o prihvatanju Plana restrukturiranja UNISa

Sarajevo, Hamdije Čemerlića 2, Tel: +387 (33) 720-140; Fax: 720-148
Podružnica: Banja Luka, Veselina Masleše 1, Tel/Fax: +387 (51) 220-120
Registarski broj: 08-07-9-01/07, Ministarstvo pravde BiH
Transakcijski račun: 1020500000112227, UNION BANK dd Sarajevo
Transakcijski račun: 1610000100180059 RAIFFEISEN BANK BH dd Sarajevo
Transakcijski račun: 1540012000608674, INTESA SANPAOLO Banka dd Sarajevo
Identifikacijski porezni broj: 4201239660002

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BIH

TUŽBE KOJE SE VODE PROTIV IGA-e			
	TUŽITELJ	VRIJEDNOST SPORA	STANJE U POSTUPKU RJEŠAVANJA PREDMETA
1	OSIJEK KOTEX, Osijek	913.332,96 EUR (1.786.324,00 KM)	Žalba IGA-e na presudu u korist tužitelja, postupak po žalbi u toku. *
2	NOVA BANKA, Banja Luka	2.000.000,00 KM	Žalba IGA-e na presudu u korist tužitelja, postupak po žalbi u toku. **
3	BOBAR Banka, Bijeljina	1.474.246,13 KM	Žalba IGA-e na presudu u korist tužitelja, postupak po žalbi u toku.
4	BOBAR BANKA, Bijeljina	5.431.752,38 KM	Žalba IGA-e na presudu u korist tužitelja, postupak po žalbi u toku. **
5	PRVI FAKTOR, Sarajevo	9.181.269,22 KM	Žalba IGA-e na presudu u korist tužitelja, postupak po žalbi u toku. **
6	MF BANKA, Banja Luka	950.000,00 KM	Žalba IGA-e na presudu u korist tužitelja, postupak po žalbi u toku.
7	CREDIMUNDI, Brissel	11.720.316,63 EUR (22,922,946.87 KM)	Spor obustavljen od strane tužitelja.
8	REIFFEISEN BANK, Beč	7.065.435,43 KM	Žalba IGA-e na presudu u korist tužitelja, postupak po žalbi u toku. **
9	BANKA SRPSKE, Banja Luka (Balkan Investment Bank)	8.408.686, 84 KM	Čeka se odgovor na podnesak IGA-e na prijedlog Banke o nastavku postupka, koji je obustavljen. **
10	PRIMORJE (u stečaju), Ajdovščina, Slovenija	704.999,81 EUR (1.378.859,77 KM)	Parnica u toku, sudska odluka o privremenoj mjeri zabrane plaćanja, donesena u korist IGA-e
11	UNIS, Derventa	18.093.123,00 KM	Drugostepena presuda u korist Iga-e

* Umješač u postupak: Hidrogradnja d.d. Sarajevo

** Umješač u postupak: Unis Fabrika cijevi a.d, Derventa

Sarajevo, Hamdije Čemerlića 2, Tel: +387 (33) 720-140; Fax: 720-148
Podružnica: Banja Luka, Veselina Masleše 1, Tel/Fax: +387 (51) 220-120
Registarski broj: 08-07-9-01/07, Ministarstvo pravde BiH
Transakcijski račun: 102050000012227, UNION BANK dd Sarajevo
Transakcijski račun: 1610000100180059 RAIFFEISEN BANK BH dd Sarajevo
Transakcijski račun: 1540012000608674, INTESA SANPAOLO Banka dd Sarajevo
Identifikacijski porezni broj: 4201239660002

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BiH

2. Prijedlog mjera za uspostavljanje funkcionalne izvozno-kreditne agencije

Prema dosadašnjim iskustvima kao najbolja Izvozno kreditna agencija je procjenjena ona koja je u stanju da postigne odgovarajući balans između:

- a) minimiziranja Vladine pozicije u riziku,
- b) optimiziranja uključenosti komercijalnih banaka i privatnih financijera, i
- c) odgovaranja potrebama izvoznih kompanija

Kada je u pitanju podrška Vlade Izvozno kreditnoj agenciji, pitanje koje se postavlja jeste kako uspostaviti sistem koji će omogućiti upravljanje rizicima efektivno i efikasno, a u isto vrijeme osigurati da Izvozno kreditna agencija može ostvariti ciljeve podrške izvoza definisane u njenom mandatu.

Izvozno kreditna agencija istovremeno mora težiti da obavlja poslove veoma blisko bankama i ostalim finansijskim institucijama, kako bi maksimizirala učešće ovih igrača, a da bi osigurala svoju poziciju na tržištu i obezbijedila da se njeni proizvodi primjenjuju na odgovarajući način.

Izvozno kreditna agencija bi trebalo da bude dizajnirana tako da odgovori potrebama izvoznika i da, u skladu s tim potrebama stvori poslovna rješenja. Istovremeno, Izvozno kreditna agencija ne treba subvencionirati izvoznike, nego treba da stvori ozračje koja omogućava i promoviše rast i razvoj izvoznih poslova. Ovo, prije svega, podrazumijeva shvatanje uloge privatnih komercijalnih učesnika i saradnju sa njima, što uključuje banke i osiguravajuće kuće prisutne na tržištu. Kao rezultat, Izvozno kreditne agencije imaju kritičnu ulogu u izvoznom eko-sistemu, osiguravajući da svi učesnici budu efektivno uključeni, a tamo gdje se to podrazumijeva budu potpomognuti institucijom, što zahtjeva da se privatni učesnici maksimalno uključe u podršku izvoznim transakcijama te da njihovo poslovanje bude komplementarno djelovanju Izvozno kreditne agencije, a sve u cilju postizanja ciljeva ekonomske i trgovinske politike zemlje.

Kao od Vladine institucije, od Izvozno kreditne agencije se očekuje da uspostavi odgovarajuće sisteme upravljanja rizikom, kao i sisteme monitoringa limitima rizika. Ovo je posebno kritično kako bi se osigurala takve cijene usluga, koje će odgovarati potrebama održivosti institucije, a ujedno omogućiti izvoznicima takve cijene usluga koje će ih činiti konkurentnim na tržištu.

Iz prethodno analiziranog stanja evidentno je da postoje brojni rizici bez obzira koja od dole predloženih opcija bude ocijenjena kao najprihvatljivija.

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BIH

a) Održavanje trenutnog stanja:

U ovom slučaju postoje dvije alternative:

1. *UNIS ispunjava obaveze predviđene Planom restrukturiranja: U tom slučaju IGA se može pozvati na pravni institut „prenaša“ te u skladu s tim tražiti oslobađanje od obaveza po izdatim garancijama od Unisovih kreditora. Tada bi IGA bila oslobođena od opasnosti blokade računa i likvidacije, ali bi i dalje bila ograničena u obavljanju svojih aktivnosti na postojeći kapital koji je neadekvatan za rast aktivnosti i pružanje kvalitetne usluge izvoznicima. U tom slučaju, a u cilju efikasnijeg budućeg poslovanja IGA-e bilo bi potrebno izvršiti dokapitalizaciju i reorganizaciju IGA-e.*
2. *UNIS ne plaća obezbe prema Planu restrukturiranja i ostaju obaveze IGA-e prema izdatim garancijama prema kreditorima. U ovom slučaju IGA će se neminovno ugasiti, jer se očekuje donošenje izvršne presude na drugostepenom sudu protiv IGA-e u slučaju tužbi po izdatim garancijama, što će dovesti do blokiranja transakcijskih računa IGA-e i onemogućavanja nastavka poslovanja. To bi imalo posljedice, ne samo na operativni rad IGA-e, već i bi ugrozilo sve transakcije koje su trenutno aktivne kao i izvoznike koji trenutno koriste usluge IGA-e. Neizvjesno je predvidjeti posljedice koje bi gašenje IGA-e moglo prouzrokovati na poslove za koje IGA ima obaveze koje traju u narednih 5-7 godina.*

IGA postoji na finansijskom tržištu Bosne i Hercegovine više od 20 godina a kao oficijelna državna izvozno kreditna agencija je prepoznata od strane banaka i izvoznika od 2004.godine. Osoblje IGA-e je u tom periodu prošlo mnoge seminare i specijalizirane programe osposobljavanja za poslove kreditnog osiguranja i faktoringa u organizaciji Praškog kluba i Bernske unije, te na taj način steklo specifična znanja za rad u izvozno-kreditnoj agenciji. Procjene Bernske unije su da je potrebno između 7 i 10 godina izvozno-kreditnoj agenciji od osnivanja, da postigne punu efikasnost, kako u pozicioniranju na tržištu tako u razvoju kadrova. Gubitak izvozno kreditne agencije na finansijskom tržištu Bosne i Hercegovine bi značio i gubitak uloženog vremena i novca u pozicioniranje na tržištu i kadrove.

Jedina prednost ove opcije je minimiziranje direktnih fiskalnih uticaja na budžete (nema izmirenja potraživanja, nema dokapitalizacije). Ova opcija ne nudi perspektivu za bh izvoznike, mada postoji snažna potreba za postojanjem izvozno-kreditne agencije koja je dokazana kroz stalne zahtjeve za podrškom koji dolaze u IGA-u.

b) Reorganiziranje IGA-e

Ova opcija bi podrazumijevala prije svega rješavanje sudskih sporova koji se trenutno vode protiv IGA na drugostepenom sudu u Sarajevu i sudu u Beču. Mogućnost rješavanja sudskih sporova bila bi kroz povlačenje tužbi protiv IGA (Bobar Banka i Banka Srpske), te restrukturiranje uz otpis dijela duga (Nova Banka, Prvi Faktor, Raiffaisen banka Beč i Credimundi), a što bi podrazumijevalo otplatu dogovorenog duga kroz duži rok.

Sljedeći koraci u restrukturiranju IGA-e bili bi vezani za analizu tržišta i definiranje novog kataloga proizvoda IGA-e, te izmjenu zakona o IGA-i u skladu s potrebama izvoznog tržišta i trgovinske politike Bosne i Hercegovine.

To bi podrazumijevalo uspostavljanje izvozno kreditne kreditne agencije koja bi radila u ime i za račun države, uspostavljanje državnih računa na nivou entiteta/BiH, jasne politike odlučivanja, definisan nivo izloženosti po pojedinim proizvodima, te način odlučivanja o odobravanju transakcija, zavisno od vrijednosti transakcije i strateškog interesa koji transakcija nosi, te, u skladu s tim, odgovornost za preuzimanje rizika. S tim u vezi, bilo bi potrebno jasno definisati vlasništvo u IGA-i, iz kojeg bi proizilazila prava i obaveze.

U ovom slučaju, morao bi biti napravljen kompromis između direktnog fiskalnog uticaja (u vidu uspostavljanja državnog računa i eventualnog restrukturiranja prihvaćenih obaveza od strane IGA-e i kreditora koji su u sudskim sporovima) i sačuvanja izvozno-kreditne agencije koja postoji već 20 godina.

c) Gašenje postojeće izvozno-kreditne agencije i formiranje nove

Ova opcija podrazumijeva gašenje postojeće IGA-e i osnivanje nove izvozno-kreditne agencije, koja bi djelovala u ime i za račun vlade sa državnim računom. Ovi državni računi bi trebali biti locirani na entiteskim nivoima. Nova agencija bi se fokusirala na specifična tržišna područja koja su tradicionalno u nadležnosti izvozno-kreditnih agencija, prije svega, osiguranje kreditnog i političkog rizika.¹

Odluka o osnivanju nove izvozno-kreditne agencije i povezane dokapitalizacije bi trebala biti predmet ishoda detaljnog istraživanja i analize tržišta koja bi potvrdila ili odbacila komercijalnu i javnu poslovnu opravdanost za ovakav subjekt.

¹ *Preporuke konsultanta Svjetske banke pri izradi procjene stanja u izvozno-kreditnoj agenciji septembar 2015g*

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BIH

U slučaju opredjeljenja za bilo koju od navedenih opcija bilo bi potrebno sljedeće :

- jasno definisati proizvode koje će Agencija implementirati a koji su potrebni izvoznicima
- definisati kapital s kojim će Agencija raspolagati
- odrediti način donošenja odluka o izloženosti po pojedinim proizvodima
- definisati pokriće gubitka i raspored dobiti
- definisati odnos Agencije i vlasnika (entiteta i države)

Sve gore navedeno treba definisati kroz izmjene Zakona o uspostavljanju izvozno-kreditne agencije

S tim u vezi je potrebno sljedeće:

1. Uspostaviti Međuministarsko vijeće.
2. Uspostaviti državne račune na nivou BH ili entiteta².
3. Definirati djelatnosti u skladu s OECD konsenzusom.
4. Definirati raspodjelu viška prihoda nad rashodima i način pokrića gubitka.
5. U skladu sa svim gore navedenim, izvršiti izmjene Zakona o uspostavljanju izvozno-kreditne agencije. Predlaže se da Vijeće ministara formira radnu grupu od predstavnika Vijeća ministara, vlada entiteta i IGA-e koja će pripremiti izmjenu Zakona o osnivanju IGA-e.
6. U skladu s izmjenama Zakona donijeti Uputstva bankarskom sektoru o korištenju polica osiguranja IGA-e kao kolaterala za finansiranje izvoznih i/ili domaćih transakcija.
7. U skladu sa svim navedenim izvršiti reorganizaciju IGA-e.

Paralelno sa gore navedenim aktivnostima, potrebno je obaviti **istraživanje tržišta u izvoznom sektoru** kako bi se definisale potrebe izvoznika kao i vrste finansijskih proizvoda i visina finansijskih zahtjeva, koje bi adekvatno odgovorile tim potrebama, a u skladu sa veličinom privrednih subjekata koji bi se pojavili kao klijenti. Dakle, baza za definisanje misije izvozno kreditne agencije treba biti trenutno stanje BH ekonomije, posebno izvozno-orijentirane kao i trenutno stanje na izvoznim tržištima (region, EU, i dr). U tom smislu, potrebno je definisati prioritetna i tržišta od strateškog značaja za naše izvoznike. To su tržišta identificirana na temelju potencijala rasta, sposobnosti apsorpcije i kompatibilnosti sa BH ekonomijom. Iako zemlje EU još uvijek predstavljaju najvažnije tržište za BH izvoz u budućnosti, cilj je usredotočiti se na održavanje postojećeg položaja uz daljnji razvoj ovih pozicija, posebno u segmentu malih i srednjih poduzeća.

² državni račun podrazumjeva određivanje iznosa sredstava u budžetu/budžetima koji bi se koristio u slučaju eventualne isplate po protestiranim garancijama ili štetama nastalim po policama izvozno-kreditnog osiguranja. Prema iskustvima drugih država koje imaju slične agencije, pomenuta sredstva ne moraju biti odmah i u cijelosti alocirana na računu, ali se moraju definisati izvozi iz kojih bi se eventualno pokrile eventualne isplate.

IZVOZNO KREDITNA AGENCIJA BiH

ZAKLJUČAK

Evidentna je potreba za postojanjem funkcionalne izvozno kreditne agencije u Bosni i Hercegovini. Poslovanje IGA-e je trenutno limitirano narušenom međunarodnom reputacijom i nemogućnošću izlaska na međunarodno finansijsko tržište, te sudskim procesima koji prijete potpunom blokadom poslovanja. Mada je poslovanje veoma otežano, IGA je još uvijek u stanju da ostvaruje prihode kojim pokriva svoje operativne troškove i u mogućnosti je da se samofinansira.

Kao mogući način za prevazilaženje nastale situacije moguća su tri rješenja od kojih svaki ima svoje rizike i benefite, a prilikom odabira trebalo bi imati u vidu trgovinsku politiku na nivou entiteta i Bosne i Hercegovine, kao i potrebe izvozne privrede.